

UN COMPOZITOR DÂMBOVIȚEAN

ION RUNCU-POPESCU

Mihai Gabriel Popescu

Vatra multimilenară de istorie și cultură, izvor' de inspirație, Județul Dâmbovița a dat țării scriitori, poeți, compozitori, oameni de știință, artiști, eroi.

Printre figurile culturii românești moderne, la loc de cinste stă compozitorul dâmbovițean Ion Runcu-Popescu.

S-a născut la 1 decembrie 1901 în comuna Runcu, județul Dâmbovița. Ca stimă și respect pentru satul natal, va semna operele sale și cu toponimul Runcu. De altfel, în lumea muzicală este cunoscut și a semnat simplu: Ion Runcu.

Și-a făcut studiile primare în comuna sa, iar pe cele secundare la București. În vacanțele de vară organizează serbări pentru consătenii săi, un loc central avându-l în cadrul acestora programele prezentate cu corul pe care-l dirija, și-i interpreta unele compoziții având ca motiv de inspirație folclorul din nordul județului nostru.¹

La București este remarcat de ilustrul compozitor și profesor de muzică vocală Ionel Brătianu, care îl îndeamnă să urmeze compoziția în cadrul conservatorului.

Este trimis la Sofia, în Bulgaria, unde absolvă cursurile Conservatorului, timp în care este profesor și director al școlii primare de aici.

În capitala Bulgariei, Ion Runcu organizează și conduce un cor de prestigiu, din cadrul căruia făceau parte artiști ai operei bulgare; a dat concerte, a făcut cunoscută publicului bulgar frumusețea folclorului românesc, a muzicii noastre corale.

1 Gabriel N. Popescu, Mihai Gabriel Popescu, *Runcu — Dâmbovița, pagini la o monografie*, Târgoviște, 1973, p. 43.

Întors în țară, realizează o serie de compoziții corale, străbătute de geniul muzical popular autohton, folosind folclorul din regiunea de munte a județului Dâmbovița, trecut prin filtrul sensibilității sale.

Ion Runcu a fost un produs de mare preț al aceluiași geniu muzical autohton. În lucrările sale întrebuițează satira pentru a critica gândurile ascunse, deprinderile rele, fățărnicia, imoralitatea, în critică adaptând stilul popular, luând apărarea celor mulți și asupriți. Reprezentativ pentru aceasta ni se par corurile: „Munca“, „Meșterii“, „7 babe blestемate“, „Doina haiducească“.

Artiști de prim rang ca Mircea Baci, Dumitru Scurtu și alții, de la Opera română, i-au interpretat o parte din lucrări, la fel unele formații corale de prestigiu au avut în repertoriul lor compoziții corale scrise de Ion Runcu. Ni se pare totuși importantă opera sa „Din vremi străbune“, oratoriu istoric în două părți pentru cor mixt, soliști și acompaniament de pian, având text și motive melodice populare, oratoriu la care a lucrat mulți ani. A fost publicat pentru prima dată în anul 1966 având și unele invocații religioase².

În anul 1970 Ion Runcu donează Casei Creației Populare a județului Dâmbovița, unele bucăți corale, făcând propunerea ca această instituție să-i achiziționeze oratoriul pe care-l modificase în ultimii ani, fiind o operă laică cu caracter istoric de valoare.

Personal, posedăm o sinteză a oratoriului (text) trimisă spre documentare, cât și câteva scrisori; își dorea ca oratoriul său să fie interpretat de către o formație corală dâmbovițeană. Avea în vedere corul „Cântarea brănișteană“, în ale cărui potențe valorice avea încredere cât și în talentații lui dirijori: Valeriu Dumitrescu și Dumitru Bendic.

În oratoriu sunt prezentate geneza, continuitatea și durabilitatea poporului român pe aceste meleaguri. Personajele oratoriului sunt: „Decebal — Craiul munților“, „Traian — feciorașul Râmului“, „Dochia — Crăiasa plaiului“, un povestitor, cor, pian.

² Ion Runcu, *Balada vremurilor străbune*, în „Biserica ortodoxă română“, an. LXXXIV, 11—12/1986, p. I—CXLVIII.

În prima parte este descrisă legendar nașterea poporului român.
Traian — feciorașul Râmului:

„Pornind cale mare
Spre soare răsare
Soață să-și găsească
Și să se-nsoțească“

Din întâlnirea cu Decebal, căruia îi cere de soție pe fiica sa Dochia, ia naștere un conflict: Decebal nu acceptă decât dacă Traian îl va învinge în întrecerea cu buzduganul, arcul și sabia, în luptă dreaptă. În întrecere:

„Da, Craiul, cu buzduganul,
Până cădea... trecea anul!
Feciorașul de-azvârlea
Îndărăt... nu mai cădea!“

Lupta dreaptă este cu alternanțe: Craiul pe Fecioraș:

„... de mijlocel
Până-n nori zvârlea cu el!“
„Iar Feciorașul
Pe Crai dacă-l apuca
Pân-la brâu mi-l îngropa!“
Neputând birui nici unul, se roagă Soarelui.

Craiul îi cere să dogorească și mai tare pentru a părjoli pe Râmlean: îi va da în schimb:

„Inima cât banița
Sânge cald cu ciutura
Inima voinicului
Sângele Râmleanului“.

Ruga feciorașului este duioasă și ademenitoare. Cere Soarelui să-și domolească dogoarea, făgăduindu-i:

„Ți-oi da geana zorilor
Și mireasma florilor
Ți-oi da roua câmpului
Lacrima izvorului“.

Se roagă și Dochia care, sfâșiată între dragostea pentru tată și cea pentru Fecioraș, cere Soarelui:

„Amândoi soare mi-s dragi
Rogu-te să mi-i împaci“.

Lupta reîncepe și mai aprigă, dar Craiul simțind că va fi biruit se închide în cetate și cere soarelui să poruncească munților, apelor, codrului, să-i vină în ajutor:

„Soare auzea,
Adânc suspina,
Dar... nu răspundea!“
Înciudat, Craiul i se adresează:
„Fie Soare, dar atunci
Eu să le dau porunci

.....
Munților, cărunților...
Frunțile vi le-nălțați
Pân-la anul să surpați
Pe Râmlean mi-l îngropați!

.....
Veniți ape spumegate!
Adunați-vă cu toate,
Din matcă să vă ieșiți
Pe Râmlean să-l potopiți

.....
Codrule, viteazule
Frate-al meu în céasul greu,
Buzdugane făurește!
Câ Râmleanul ne pândește

.....
Hai codre, să ne unim!
Pune umăr să trudem,
Pe Râmlean să-l biruim.
Toți, aud, suspină dar... nu răspund“.

Părăsit de munți, ape, codru, pe care ruga Feciorașului i-a vrăjit,
Decebal tot nu cedează și spune Feciorașului:

„Ia ce vrei. Ți-am dat cuvânt!

Dar decât m-oi da înfrânt,

Mai bine cenușa-n vânt!“

Craiul ferecă porțile cetății, căreia îi dă foc și piere într-o apoteoză de flăcări.

*

Partea a doua, pe text și motive melodice libere, tratează întemeierea leagănului strămoșesc, evoluția acestuia și avatarurile în decursul veacurilor.

Traian vestește lumii întregi biruința și își împletește viața cu Dochia — Crăiasa Plaiului. La nunta lor a venit însuși soarele care, după ce le-a hărăzit să se înmulțească:

„Cât iarba câmpului,

Cât stelele cerului,“

le-a dăruit toate bogățiile pământului și i-a sfătuit:

„Să temeluiască

Și să-nfăptuiască

Țara Românească“.

Neamul Dochiei și al lui Traian se înmulțește, căutându-și pașnic de muncă:

“... Știindu-se stăpân

Pe soartă și pe ntinsul pământului străbun“.

Timpu se scurge fericit. Brațe voinice mușcă, cu plugul în glia țării. Se unduiește sub soare bogăția holdelor. Sub poale de pădure doinesc flăcăii, la focul vetrei bătrânii deapănă amintiri, mamele își leagănă, fericite copiii... Pacea domnește peste tot pământul strămoșesc...

Dar, fără veste, din genunea zării se năpustesc asupra poporului hoarde vrășmașe:

„În roport de copite, Irozi cu obraze hâde

Dealungul și dealatul, pământul i-au călcat“.

N-a fost scutit neamul românesc nici de năvala flămânelor lăcuste cu chip omenesc:

„I-au supt din vlaga muncii, vampiri cu buze crude
Pe frunte vrând să-l pună al robului stigmat!“

Lupta se-ncinge crâncenă. Poporul nu se lasă nici nimicit, nici rob. Pământul țării rodește eroi care:

„... cu vitează spadă
A holdelor prădalnică stihie au zdrobit“.

După veacuri au luptat:

„... și-au întregit hotarele
Eroi ce-n sânul țării pe toți ne-au adunat“.

Frescă a muzicii românești, oratoriul se înscrie printre operele valoroase în care predomină muzica regiunii noastre.

Ion Runcu a încetat din viață la 4 decembrie 1975 la București.

UN COMPOSITEUR DE DAMBOVITZA: ION RUNCU-POPESCU

RÉSUMÉ

Dans cet article l'auteur parle du compositeur Ion Runcu-Popescu qui a écrit de la musique inspirée de la création populaire du département Dâmbovitza.

Dans son oeuvre il a critiqué l'hypocrisie, l'immoralité et les pensées dissimulées des hommes.

Dans son oratorio les personnages sont des héros de l'histoire roumaine.

Ses ouvrages ont été interprétés par des artistes et par des formations chorales de la Roumanie et de l'étranger.